

Ärende: VN/2382/2024

Begäran om utlåtande om utkastet till förordningar som gäller en reform av universitetens finansieringsmodell

Statsrådets förordning om ändring av statsrådets förordning om universiteten

1. I 5 § i förordningsutkastet föreslås att 81 procent av den basfinansiering som avses i 49 § 3 mom. i universitetslagen bestäms på basis av verksamhetens omfattning, kvalitet och genomslagskraft och 19 procent på basis av övriga utbildningspolitiska och vetenskapspolitiska mål (strategibaserad finansiering). Enligt förslaget är finansieringsandelen som fastställs på basis av utbildningen 44 % (för närvarande 42 %) och finansieringsandelen som fastställs på basis av forsknings- och vetenskapspolitiska mål 37 % (för närvarande 34%).

Anser ni att det föreslagna inbördes viktningsvärdet mellan finansieringsgrunderna är ändamålsenligt?

Nej

Synpunkter, ändringsförslag eller övriga kommentarer om förslag 1:

Vikten av forskning ska i ÅAS mening inte höjas i modellen. Motiveringen i beredningen är att lagstiftning gällande forskning, utveckling och innovationer kommer att ge ökade resurser som ska delas ut till FUI-verksamhet, men eftersom de pengarna inte kommer att fördelas genom finansieringsmodellen är det inte en orsak att öka på forskningens andel.

Den procentandelen som enligt förslaget skulle gå till forskning kunde hellre sättas på lägre kandidatexamina, resurser behövs för att universiteten ska kunna ge handledning och kurser av hög kvalitet från utbildningsstarten.

2. Det föreslås att det till finansieringsandelen för utbildningen (6 §) fogas en finansieringsandel som grundar sig på antalet nya studerande som inte tidigare har avlagt högskoleexamen enligt det finländska utbildningssystemet eller tagit emot en studieplats som leder till högskoleexamen.

Anser ni att förslaget är ändamålsenligt?

Nej

Synpunkter, ändringsförslag eller övriga kommentarer om förslag 2:

ÅAS motsätter sig starkt förslaget. Förslaget innebär i praktiken att universiteten ska höja sina kvoter för förstagångssökande. Det är begränsat hur mycket universiteten kan påverka om alla sökande väljer rätt utbildning genast. I viss mån kan universiteten kommunicera bättre vad utbildningar går ut på, hur de i praktiken förverkligas, och vilken typ av arbete examen kan leda till. Det är dock orealistiskt att tro att det finns någon åtgärd som skulle göra att alla ungdomar genast vet vad de vill studera, eller vad de har möjlighet att klara av. Till exempel kan en person som tyckt om fysik eller matematik i gymnasiet märka att hen inte har förutsättningarna att ta examen vid universitet i ämnet.

Det finns kanske inte samma utbud av specialiserade magisterprogram på svenska som på finska, då kan en andra magister vara aktuell för att få ett visst kunnande som svenskspråkig finländare. Att ha studerande som är på rätt studieplats och motiverade att studera ända till magisterexamen är också gynnsamt för universitetet.

Så länge det inte är smidigt eller kostnadsfritt för individen att få olika typer av tilläggs- eller specialiseringsutbildningar då man redan är ute i arbetslivet är det klart att en ny examen är det självklara valet. För att få kunnig arbetskraft och en högre andel personer med högskoleexamen i Finland är det kontraproduktivt att straffa de högskolor som erbjuder utbildning till individer som kanske valt fel första gången.

3. Det föreslås att bestämningsgrunderna för den strategibaserade finansieringen (7 §) ändras så att den andel av finansieringen som stöder statsrådets högskole- och vetenskapspolitiska mål (s.k. programfinansiering) stryks. I fortsättningen föreslås strategifinansieringen grunda sig på den andel som stöder högskolans strategi och förnyelse. Den strategibaserade finansieringens andel är enligt förslaget i fortsättningen 10 procent av hela basfinansieringen (för närvarande 15 procent).

Den andel på 5 procent som motsvarar sloandet av den nationella programfinansiering som ingår i strategifinansieringen överförs från den finansieringsandel som bestäms på basis av de övriga utbildnings- och vetenskapspolitiska målen till den finansieringsandel som bestäms på basis av verksamhetens kvalitet, genomslag och omfattning.

Anser ni att förslaget är ändamålsenligt?

Ja

Synpunkter, ändringsförslag eller övriga kommentarer om förslag 3:

ÅAS understöder förslaget att programfinansieringen tas bort. En lägre strategisk andel gör modellen tydligare och mer förutsägbar. Att den strategiska delen av finansieringen baserar sig endast på universitetets egen strategi är ändamålsenligt och en mindre strategisk bit kan anses stärka universitetens autonomi.

4. Övriga kommentarer angående utkastet till statsrådets förordning

-

Undervisnings- och kulturministeriets förordning om beräkningskriterierna för universitetens basfinansiering

5. I 1 § i och bilagan till undervisnings- och kulturministeriets förordning föreslås följande kriterier för beräkning av finansieringsandelen för utbildning samt respektive viktningar:

1. Antal nya förstagångsstuderande som börjat studera vid universitetet 3 %
2. Antal högre högskoleexamina som avlagts vid universitetet, 19 %
3. Antal lägre högskoleexamina som avlagts vid universitetet, 11 %
4. Det totala antalet studiepoäng som avlagts i öppen universitetsundervisning, som fristående studier och i specialiseringsutbildning, 3%
5. Det sammanräknade antalet studiepoäng som avlagts på basis av samarbetsavtal mellan högskolor, 1 %
6. Poängsumman för svaren i den riksomfattande enkäten för studeranderespons 3 %.
7. Antal sysselsatta personer i Finland som avlagt högre högskoleexamen vid universitetet, ett år efter att de blivit utexaminerade, 2 %
8. Poängsumman för svaren i den riksomfattande karriäruppföljningsenkäten, 2 %.

Anser ni att förslaget är ändamålsenligt?

Nej

Synpunkter, ändringsförslag eller övriga kommentarer om förslag 5:

-

6. Enligt förslaget är viktningen av det nya beräkningskriteriet för antalet nya förstagångsstuderande 3%.

Detta genomförs enligt förslaget som en överföring från strategifinansieringen (2 procentenheter) samt från den finansieringsfaktor som gäller studiepoäng som avlagts inom öppen universitetsundervisning, fristående studier och specialiseringsutbildning (1 procentenhet), vars viktning föreslås vara 3% (för närvarande 4%).

Beräkningen av antalet nya förstagångsstuderande ska göras utifrån utfallet för det sista året som finns tillgängliga (situationen i juni).

Anser ni att förslaget till ny finansieringsfaktor är ändamålsenligt?

Nej

Synpunkter, ändringsförslag eller övriga kommentarer om förslag 6:

ÅAS anser det vara ändamålsenligt att ha kvar finansiering som ges på basis av samarbetsavtal. Studeranderespons och karriäruppföljningsenkäten bör bibehållas som sådana, de är viktiga faktorer som satts in uttryckligen för att också få in mått på utbildningens kvalitet. Faktorn som gäller

studiepoäng i öppen universitetsutbildning och övrig utbildning som inte leder till examen bör även bibehållas, universitetens verksamhet inom kontinuerligt lärande och bildning ska också belönas.

7. Andelen för de finansieringsfaktorer som gäller antalet viktningen av lägre respektive högre högskoleexamina som avlagts vid universiteten under kalenderåret föreslås förbli oförändrad. Däremot föreslås preciseringar i beräkningen av respektive finansieringsfaktor:

- När antalet lägre och högre högskoleexamina viktas föreslås det ändringar i koefficienterna för tiden för avläggande av examen och för avläggande av en annan examen på samma nivå. Enligt momentet viktas vid beräkningen av antalet examina antalet examina som avlagts inom den målsatta tid som avses i 40 § i universitetslagen med koefficienten 1,8 (för närvarande 1,5).
- Om den som avlagt högre högskoleexamen redan tidigare avlagt högre högskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen vid en finländsk högskola eller om den som tidigare avlagt lägre högskoleexamen eller yrkeshögskoleexamen vid en finländsk högskola, viktas den andra examen enligt förslaget dessutom med koefficienten 0,5 (för närvarande 0,7). Övriga koefficienter förblir oförändrade.
- En teknisk ändring som föreslås är att examina i koefficientklass 1 inte längre räknas upp i bilagan till förordningen, utan grupp C (koefficient 1) omfattar alla sådana examina som inte ingår i grupp A (koefficient 3) eller B (koefficient 1,75). Den föreslagna ändringen påverkar inte förhållandet mellan högskolorna i fråga om finansieringen, men däremot undviker man onödiga förordningsändringar under avtalsperioden ifall det införs en ny examensbenämning som inte gäller grupp A eller B.

Anser ni att förslaget om en höjning av koefficienten (1.8) för den målsatta tiden ändamålsenligt?

Nej

Anser ni förslaget om en sänkning av koefficienten för en annan examen på samma nivå (0.5) ändamålsenligt?

Nej

Synpunkter, ändringsförslag eller övriga kommentarer om förslag 7:

Att både ge finansiering med mindre koefficient för en examen som tas av en person med tidigare examen på samma nivå samtidigt som nybörjarplatser belönas i finansieringsmodellen är omotiverat. En målsättning borde inte ha två överlappande mätare. Det är då också svårt att förutse och följa upp vilka effekter åtgärderna har.

Koefficienten för examen på målsatt tid får inte höjas. Det är begränsat hur mycket universiteten kan göra för att försnabba studietiderna utan att sänka på kvaliteten. I nuvarande ekonomiska läge där studerandes utkomst åtstramas och allt fler därför behöver arbeta under studietiden kan inte högskolornas framgång mätas utifrån snabba examina. Alla studerande kan inte prestera lika snabbt p.g.a. inlärningssvårigheter, funktionsvariation eller familjesituation. Resurser behövs för att stöda alla studerandes studieförmåga och inlärning om man vill höja utbildningsnivån i landet. En ännu större press på snabb studietakt strider mot de satsningar och reformer som gjorts för större

inklusion och jämlikhet i utbildning. Att en högskola t.ex. antar studerande med diagnoser som kan innebära långsammare studietakt ska inte vara negativt för ekonomin.

Att en stor andel studerande i Finland blir utexaminerade med arbetserfarenhet höjer landets nivåer av kompetent och kunnig arbetskraft. För stort fokus på studietid riskerar också minska på möjligheterna att åka på utbyte, lära sig ett nytt språk, eller välja ett mer udda biämne. Studierådgivare och egenlärare ska inte sättas i en position där det kan bli ekonomiskt missgynnsamt för universitetet att uppmuntra studenterna till val som ökar deras chanser på arbetsmarknaden.

8. I beräkningen av finansieringen föreslås att studiepoängen för öppna studier endast beaktas i fråga om personer som har en finsk personbeteckning.

Den föreslagna ändringen förutsätter ändringar i fråga om datainsamlingen, och ska träda i kraft i fråga om studiepoäng som avlagts från och med 2024.

Anser ni att förslaget är ändamålsenligt?

Ja

Synpunkter, ändringsförslag eller övriga kommentarer om förslag 8:

Förslaget är i enlighet med lagens anda om att öppen universitetsutbildning ska erbjudas till personer bosatta i Finland i arbetsför ålder. Förutsatt att det fortsatt är relativt lätt att få en finsk personbeteckning är förslaget motiverat. Formuleringen kunde finslipas för att inte låta främlingsfientlig.

9. I 2 § i undervisnings- och kulturministeriets förordning och i bilagan till den föreslås beräkningskriterierna för finansieringsandelen för forskning utgöras av följande faktorer och viktningar:

- 1. Antal publikationer 14 %**
- 2. Antal doktorsexamina som avlagts vid universitetet 9 %**
- 3. Internationell konkurrensutsatt forskningsfinansiering 7 %**
- 4. Forskningsfinansiering från inhemska och internationella företag och annan inhemsk forskningsfinansiering 7 %**

Anser ni att förslaget är ändamålsenligt?

Tar inte ställning

Synpunkter, ändringsförslag eller övriga kommentarer om förslag 9:

-

10. Viktningen av beräkningskriteriet som gäller antalet doktorsexamina höjs enligt förslaget till 9 % (för närvarande 8%). Finansieringsgränsen för doktorsexamina i den gällande förordningen slopas.

Anser ni att förslaget är ändamålsenligt?

Tar inte ställning

Synpunkter, ändringsförslag eller övriga kommentarer om förslag 10:

-

11. Viktningen enligt beräkningskriteriet som gäller internationell konkurrensutsatt forskningsfinansiering höjs enligt förslaget till 7% (för närvarande 6%) och viktningen enligt kriteriet för inhemsk och internationell forskningsfinansiering från företag och annan inhemsk forskningsfinansiering (Finlands Akademi, Business Finland) höjs enligt förslaget likaså till 7% (för närvarande 6%).

Forskningsfinansiering från inhemska och internationella företag viktas vid beräkningen enligt förslaget med koefficienten 1,2.

Anser ni att förslaget är ändamålsenligt?

Tar inte ställning

Synpunkter, ändringsförslag eller övriga kommentarer om förslag 11:

-

12. För beräkningen av högskolornas finansiering år 2025 och 2026 föreslås det en förändringsbegränsning.

Enligt förslaget kan en högskolas finansiering, som inte innefattar den strategibaserade finansieringsandelen och inte heller finansieringen för universitetens riksomfattande uppgifter, minska med totalt högst 3 procent jämfört med föregående års finansieringsnivå som ställts i relation till den kalkylmässiga finansiering som är tillgänglig under finansieringsåret. Eventuella underskott som orsakas av beräkningen av gränsen fördelas högskolesektorsvis mellan högskolorna i förhållande till deras finansiering. En motsvarande begränsning gällde åren 2021–2022.

Anser ni att förslaget är ändamålsenligt?

Ja

Synpunkter, ändringsförslag eller övriga kommentarer om förslag 12:

Ja, det är motiverat att fortsätta med begränsningen så att inget enskilt universitet får ett alltför stort kast i finansieringen.

Annat ni vill yttra er om gällande förslaget

13. Er bedömning av förslagets konsekvenser för högskolorna, högskolesystemet och samhället

-

14. Eventuella andra kommentarer om förslagen som helhet beaktat, förordningsutkasten eller arbetsgruppens övriga förslag

-

Annat ni vill yttra er om gällande arbetsgruppens förslag

15. Arbetsgruppen lade också fram förslag som inte föreskrivs genom förordning. Sådana var bland annat

- **Universitets- respektive yrkeshögskolelagen möjliggör att UKM även kan bevilja högskolorna resultatfinansiering på basis av högskolans framgångsrika verksamhet. Arbetsgruppen föreslog att man utanför den kalkylerade finansieringsmodellen ska ta i bruk en särskild incentivbelöning för sådana funktioner som är svårast att mäta (till exempel välmående på arbetsplatsen och bland studerande, ledning, samarbete med intressentgrupper). Enligt förslaget skulle det inte nödvändigtvis anslås någon incentivbelöning för varje år. De teman som är föremål för granskning kunde också variera från år till år.**
- **Arbetsgruppen ansåg att det behövs en mer djupgående granskning av behoven av stora förändringar på systemnivå, av förfaranden i fråga om den finansiering och styrning som ska stödja granskningen samt av en reform av forskningsstödet. En forsknings- och utvärderingsbaserad beredning bör inledas så snart som möjligt.**
- **Eventuella kommentarer gällande arbetsgruppens övriga förslag:**

-

Lindblad Petra
Åbo Akademis Studentkår